

DB-0201365

Seat No. _____

M .A. (Sem. I) (CBCS) Examination

March-2022

Philosophical Education-01 : Paper-3

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

- 1 નીચે આપેલા 40 બહુવિકલ્પ પ્રશ્નો પૈકી કોઈપણ 20ના ઉત્તર આપો. 30
(પ્રત્યેકના 1.5 ગુણ)
- 1 શિક્ષણ શેનું ગત્યાત્મક બાજુ છે ?
(A) મનોવિજ્ઞાન (B) સમાજશાસ્ત્ર
(C) તત્ત્વજ્ઞાન (D) સાહિત્ય
- 2 તત્ત્વજ્ઞાન અને શિક્ષણ વચ્ચે આંતરવ્યવહાર થાય છે બંને એકબીજા વિના _____ છે.
(A) અપૂર્ણ અને બિનસેવા પાત્ર (B) સંપૂર્ણ અને સમગ્ર
(C) કાર્યાત્મક અને કાર્યક્ષમ (D) હેતુપૂર્ણ
- 3 ફિલોસોફી સમગ્ર _____ ક્ષેત્રને લગતા વિવિધ પ્રશ્નો પૂછે છે અને જવાબ આપે છે.
(A) ભૌતિક વિજ્ઞાન (B) શિક્ષણ
(C) પર્યાવરણ (D) સમાજશાસ્ત્ર
- 4 વિશ્વના તમામ મહાન ફિલોસોફરો _____ પણ રહ્યા છે.
(A) મહાન નેતાઓ (B) મહાન વક્તા
(C) મહાન શિક્ષકો (D) મહાન ઉપચારક
- 5 શૈક્ષણિક ફિલસૂફીનો વ્યાપ સીધી રીતે _____ સાથે સંબંધિત છે.
(A) શૈક્ષણિક મૂલ્યાંકન (B) પ્રાથમિક શિક્ષણ
(C) શિક્ષણનો ખ્યાલ (D) શિક્ષણની સમસ્યાઓ
- 6 ફિલસૂફીની શાખા જે જ્ઞાન સાથે સંબંધિત છે તેને કહેવામાં આવે છે.
(A) જ્ઞાનમીમાંસા (B) મૂલ્ય મીમાંસા
(C) તત્ત્વ મીમાંસા (D) સમાજશાસ્ત્ર

- 7 તત્વજ્ઞાન અને શિક્ષણ _____ છે.
- (A) તમામ પાસાઓ ભિન્ન (B) એક જ સિક્કાની બે બાજુઓની જેમ
(C) અલગ અલગ ધ્યેયોમાં કામ કરે (D) જ્ઞાનનું અલગ ક્ષેત્ર
- 8 ફિલસૂફીની કઈ શાખા મુખ્યત્વે ક્રિયાઓની યોગ્યતા અને અયોગ્યતા સાથે સંબંધિત છે ?
- (A) જ્ઞાનમીમાંસા (B) સૌંદર્યમીમાંસા
(C) તત્વમીમાંસા (D) આચારમીમાંસા
- 9 ફિલસૂફીની શાખા જે સૌંદર્ય અને કલા સાથે સંબંધિત છે ?
- (A) જ્ઞાનમીમાંસા (B) આચારમીમાંસા
(C) સૌંદર્યમીમાંસા (D) તત્વમીમાંસા
- 10 ફિલોસોફીની કઈ શાખા જે વાસ્તવિકતાનું સ્વરૂપ, અસ્તિત્વના અભ્યાસ સાથે સંબંધિત છે ?
- (A) તત્વમીમાંસા (B) અસ્તિત્વવાદ
(C) આચારમીમાંસા (D) વાસ્તવમીમાંસા
- 11 કઈ તાત્વિક વિચારસરણી એ “વસ્તુઓ જે છે અને જેવી છે તે જ તેઓ શબ્દોને બદલે જીવનમાં મળવાની સંભાવના છે” એવું સૂત્ર આપ્યું હતું ?
- (A) વાસ્તવવાદી (B) આદર્શવાદી
(C) વ્યવહારવાદી (D) અસ્તિત્વવાદી
- 12 નીચેનામાંથી કઈ શિક્ષણ પ્રણાલી વૈજ્ઞાનિક પ્રગતિને સમર્થન આપે છે ?
- (A) વાસ્તવવાદી શિક્ષણ (B) આદર્શવાદી શિક્ષણ
(C) પ્રાકૃતિક શિક્ષણ (D) આપેલામાંથી એકપણ નહીં
- 13 કઈ તાત્વિક વિચારસરણીનો મત હતો “ભગવાન બધી વસ્તુઓ સારી બનાવે છે; માણસ તેની સાથે દખલ કરે છે અને તેઓ ખરાબ બની જાય છે ?”
- (A) માર્ક્સવાદ (B) અસ્તિત્વવાદ
(C) પ્રકૃતિવાદ (D) વ્યવહારવાદ
- 14 “કુદરત તરફ પાછા વળો” સૂત્ર કોણે ઉઠાવ્યું ?
- (A) વાસ્તવવાદ (B) વ્યવહારવાદ
(C) પ્રાકૃતિકવાદ (D) અસ્તિત્વવાદ

- 15 વ્યવહારીવાદી માટે કઈ શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિ સૌથી વધુ ઈચ્છનીય છે ?
- (A) શૈક્ષણિક વૈજ્ઞાનિકોએ જે લક્ષ્યો નક્કી કર્યા છે તેની નજીક લઈ જાય તેવી
(B) લોકશાહી સિદ્ધાંતમાં વિદ્યાર્થીના ભેદભાવ વિના જે પરિણામે છે તે
(C) તે વિદ્યાર્થીના ભાવિ અનુભવો પર ફાયદાકારક અસર કરે છે તે
(D) તે વિદ્યાર્થી માટે સ્વયંસ્ફૂરિત, સક્રિય, સતત આનંદદાયક અને વ્યવહારુ છે
- 16 શિક્ષણની ફિલસૂફીની કઈ શાખા અનુસાર, વ્યક્તિના વ્યક્તિત્વનું ઉન્નતિકરણ એ શિક્ષણનું કાર્ય છે ?
- (A) વ્યવહારવાદ (B) આદર્શવાદ
(C) પ્રાકૃતિકવાદ (D) આદર્શવાદ
- 17 શિક્ષણમાં વાસ્તવવાદ દ્વારા નીચેનામાંથી કોની ટીકા કરવામાં આવતી નથી ?
- (A) શાળા સહ-અભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓના મૂલ્યને નકારતા શિક્ષકો
(B) પરીક્ષામાં રજૂ કરવા માટે પુસ્તકોમાંથી ગોખણપટ્ટી કરતા વિદ્યાર્થીઓ
(C) શાળાઓનું વાતાવરણ એવી રીતે ગોઠવવું કે જે નાગરિકતામાં વ્યવહારુ તાલીમ માટે અનુકૂળ હોય
(D) શિક્ષણ જે બાળકને જીવનથી દૂર લઈ જાય છે
- 18 કોણ માને છે કે “વસ્તુઓની વાસ્તવિકતા માનસિક ઘટનાઓથી સ્વતંત્ર છે” ?
- (A) આદર્શવાદીઓ (B) વાસ્તવિકતાવાદીઓ
(C) પ્રકૃતિવાદીઓ (D) અસ્તિત્વવાદીઓ
- 19 આદર્શવાદ મૂળભૂત રીતે આના વિચારો પર આધારિત છે :
- (A) એરિસ્ટોટલ (B) ડ્યુઈ
(C) રૂસો (D) પ્લેટો
- 20 વ્યવહારવાદ મૂળભૂત રીતે આના વિચારો પર આધારિત છે :
- (A) એરિસ્ટોટલ (B) ડ્યુઈ
(C) રૂસો (D) પ્લેટો
- 21 જહોન ડ્યુઈ અનુસાર, શૈક્ષણિક પ્રક્રિયાની બે બાજુઓ છે :
- (A) આર્થિક અને સમાજશાસ્ત્રીય (B) મનોવૈજ્ઞાનિક અને સમાજશાસ્ત્રીય
(C) આર્થિક અને દાર્શનિક (D) સમાજશાસ્ત્રીય અને દાર્શનિક
- 22 “શિક્ષણ એ જીવનની તૈયાર નથી : શિક્ષણ જ જીવન છે” આ કોણે કહ્યું ?
- (A) જોન ડ્યુઈ (B) સ્વામી વિવેકાનંદ
(C) શ્રી અરવિંદ (D) એરિસ્ટોટલ

- 23 શિક્ષણની નીચેની વ્યાખ્યા જોન ડ્યુઈને સૌથી વધુ પસંદ આવી :
 (A) ઉત્પાદન (B) જ્ઞાનનું સંપાદન
 (C) જીવનની તૈયારી (D) અનુભવનું પુનર્નિર્માણ
- 24 નીચેનામાંથી કોણ શિક્ષણ એ સામાજિક પ્રક્રિયા હોવી જોઈએ તેના પર ભાર મૂકે છે :
 (A) રૂસો (B) ડ્યુઈ
 (C) પેસ્ટોલોઝી (D) ફોબેલ
- 25 વિવેકાનંદે પ્રાપ્ત કરવા માટે “ધર્મ, તત્વજ્ઞાન, ઉપનિષદ અને પુરાણ” નો અભ્યાસ સામેલ કર્યો.
 (A) ભારતીય સંસ્કૃતિનો પ્રચાર (B) બાળકનો આધ્યાત્મિક વિકાસ
 (C) બાળકની બૌદ્ધિકનો વિકાસ (D) બાળકના વ્યક્તિત્વનો સંપૂર્ણ વિકાસ
- 26 નીચેનામાંથી કયું વિવેકાનંદ દ્વારા શિક્ષણની પદ્ધતિ તરીકે સૂચવવામાં આવ્યું ન હતું ?
 (A) યોગ (B) ધ્યાન
 (C) માર્ગદર્શક વાંચક (D) વ્યાખ્યાન અને ચર્ચા
- 27 નીચેનામાંથી કયો પ્રકાર શિક્ષણમાં વિવેકાનંદના યોગદાનને દર્શાવે છે ?
 (A) મૂળભૂત શિક્ષણ (B) સંકલિત શિક્ષણ
 (C) માણસ નિર્માણ માટે શિક્ષણ (D) આંતરરાષ્ટ્રીય સમજ માટે શિક્ષણ
- 28 કોના નેતૃત્વ હેઠળ પોંડિચેરી ખાતે યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી ?
 (A) ટાગોર (B) ગાંધી
 (C) શ્રી અરવિંદ (D) વિવેકાનંદ
- 29 કોના તાત્વિક વિચાર મુજબ “શિક્ષણ નિમ્ન ચેતનાથી ઉચ્ચતમ ચેતના સુધી ધીમે ધીમે રૂપાંતર કરી આત્મિક અસ્તિત્વ માટે મદદ કરે છે”.
 (A) એરિસ્ટોટલ (B) પ્લેટો
 (C) ગાંધી (D) શ્રી અરવિંદ
- 30 નીચેનામાંથી કયો પ્રકાર શિક્ષણમાં શ્રી અરવિંદના યોગદાનને દર્શાવે છે ?
 (A) મૂળભૂત શિક્ષણ (B) સંકલિત શિક્ષણ
 (C) માણસ નિર્માણ માટે શિક્ષણ (D) આંતરરાષ્ટ્રીય સમજ માટે શિક્ષણ
- 31 મૂલ્ય શું છે ?
 (A) ક્રિયા માટે માર્ગદર્શિકા (B) નિર્ણયનો સ્ત્રોત
 (C) સિદ્ધાંતોનો સ્ત્રોત (D) આપેલા તમામ

- 32 વિવિધ પ્રકારના મૂલ્યોનો સમાવેશ થાય છે જેમાં....
 (A) વૈશ્વિક મૂલ્યો (B) નૈતિક મૂલ્યો
 (C) સામાજિક મૂલ્યો (D) આપેલા તમામ
- 33 મૂલ્ય શિક્ષણનો ખ્યાલ _____ પર આધારિત છે.
 (A) આદર્શવાદ (B) કટ્ટરવાદ
 (C) ભૌતિકવાદ (D) આપેલા તમામ
- 34 મૂલ્ય શિક્ષણનો હેતુ શું છે ?
 (A) ટકાઉ જીવન હાંસલ કરવા
 (B) પર્યાવરણ વિશે જાણવું
 (C) આપણા સાંસ્કૃતિક વારસા વિશે જાગૃતિ લાવવા માટે
 (D) આપેલા તમામ
- 35 _____ મૂલ્ય શિક્ષણની મુખ્ય હાદરૂપ બાબત છે
 (A) બીજાઓની સંભાળ રાખવી (B) સહકાર
 (C) નમ્રતા (D) આપેલા તમામ
- 36 _____ ખાતે જ મૂલ્ય શિક્ષણ થાય છે.
 (A) શાળા (B) સ્વૈચ્છિક યુવા સંગઠન
 (C) અપરાધી સંસ્થાઓ (D) આપેલા તમામ
- 37 મૂલ્ય શિક્ષણનો ઉદ્દેશ્ય શીખનારાઓના _____ વિકાસનો છે.
 (A) સંપૂર્ણ (B) આંશિક
 (C) નકારાત્મક (D) પરીક્ષાલક્ષી
- 38 કયું એક આંતરિક મૂલ્યનું ઉદાહરણ નથી ?
 (A) સુખ (B) શિક્ષણ
 (C) પ્રેમ (D) આદર
- 39 _____ મૂલ્ય જે તે બધા અથવા લગભગ તમામ લોકો માટે સમાન મૂલ્ય અથવા મૂલ્ય ધરાવે છે.
 (A) સાર્વત્રિક મૂલ્ય (B) વ્યક્તિગત મૂલ્ય
 (C) સામાજિક મૂલ્ય (D) કુટુંબ મૂલ્ય
- 40 મૂલ્યોને અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ કરવામાં આવે છે તેને _____ મૂલ્ય શિક્ષણનો અભિગમ કહેવાય છે.
 (A) અનૌપચારિક (B) ઔપચારિક
 (C) સક્રિય (D) નિષ્ક્રિય

- 1 નીચેના સોળ 16 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 8ના આઠ પ્રશ્નોનાં મુદ્દાસર ઉત્તર આપો. 40 (પ્રત્યેકના : 5 ગુણ)
- (1) શૈક્ષણિક તત્વ જ્ઞાનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
  - (2) કેળવણી અને તત્વજ્ઞાનની તુલના કરો.
  - (3) તત્વજ્ઞાનની શાખાઓ તત્વ મીમાંસા અને મૂલ્ય મીમાંસા વિષે ટૂંકમાં સમજાવો.
  - (4) શિક્ષણ અને તત્વજ્ઞાન વચ્ચે શું સંબંધ છે ? સમજાવો.
  - (5) વાસ્તવવાદ અનુસાર અંતિમ સત્યનું સ્વરૂપ અને જ્ઞાન મેળવવાની રીત કેવી છે ?
  - (6) અસ્તિત્વવાદ મુજબ શિક્ષણ પદ્ધતિ, અભ્યાસક્રમ અને શિક્ષક-વિદ્યાર્થી સંબંધની ચર્ચા કરો.
  - (7) આદર્શવાદ અને વ્યવહારવાદની તુલના કરો.
  - (8) પ્રકૃતિવાદ મુજબ અભ્યાસક્રમ અને શિક્ષક-વિદ્યાર્થી સંબંધની ચર્ચા કરો.
  - (9) સ્વામી વિવેકાનંદના મતે શિક્ષણ સંબંધી અધ્યાપન પદ્ધતિ અને હતુઓની ચર્ચા કરો.
  - (10) શ્રી અરવિંદના શિક્ષણ વિષય વિચારો નોંધો.
  - (11) શ્રી અરવિંદના જીવન અને કવન વિશે લખો.
  - (12) જહોન ડ્યુઈનું શિક્ષણમાં પ્રદાન ચર્ચા કરો.
  - (13) મૂલ્ય શિક્ષણના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થીની ચર્ચા કરો.
  - (14) મૂલ્યના પ્રકારો સ્પષ્ટ કરો.
  - (15) મૂલ્ય શિક્ષણના કોઈ બે અભિગમ સમજાવો.
  - (16) મૂલ્ય શિક્ષણના નિષ્ફળતાના કારણો અને ઉપાયો લખો.

ENGLISH VERSION

- 1 Answer any 20 MCQ from the following 40 question. 30 (each 1.5 Marks) Total Marks.
- 1 Education is the dynamic side of

(A) Psychology	(B) Sociology
(C) Philosophy	(D) Literature
  - 2 There is interaction between Philosophy and education, either without the other is

(A) Incomplete and unserviceable	(B) Complete and whole
(C) Functional and efficient	(D) Purposeful
  - 3 Philosophy asks and answers various questions pertaining to the whole field of

(A) Physical science	(B) Education
(C) Environment	(D) Sociology

- 4 All Great philosophers of the world have also been..
 (A) Great leaders (B) Great Speaker
 (C) Great educators (D) Great healer
- 5 The scope of educational philosophy is directly concerned with the
 (A) Educational evaluation (B) Primary education
 (C) Concept of education (D) Problems of education
- 6 The branch of philosophy which deals with knowledge is called ?
 (A) Epistemology (B) Axiology
 (C) Metaphysics (D) Sociology
- 7 Philosophy and education are..
 (A) Different in all aspect (B) Like two side of the same coin
 (C) Deals in different goals (D) Separate field of knowledge
- 8 Which branch of philosophy deals primarily with rightness and wrongness of actions ?
 (A) Epistemology (B) Aesthetics
 (C) Metaphysics (D) Ethics
- 9 Branch in philosophy that is concerned with beauty..
 (A) Epistemology (B) Ethics
 (C) Aesthetics (D) Metaphysics
- 10 Branch in Philosophy that is concerned with the nature of reality, study of existence..
 (A) Mataphysics (B) Existentialism
 (C) Ethics (D) Ontology
- 11 Which school raised the slogan "Things as they are and as they are likely to be encountered in life rather than world" ?
 (A) Realists (B) Idealists
 (C) Pragmatist (D) Existentialists
- 12 Which one of the following education systems supports scientific progress?
 (A) Realistic Education (B) Idealistic Education
 (C) Naturalistic Education (D) None of these

- 13** Which school held the view, "God makes all things good; man meddles with and they become evil ?"
- (A) Marxism (B) Existentialism
(C) Naturalism (D) Pragmatism
- 14** Who raised the slogan "Back to Nature"?
- (A) Realism (B) Pragmatism
(C) Naturalism (D) Existentialism
- 15** Which educational 'activity is most desirable to the pragmatist ?
- (A) Approximate the goals which educational scientists have set up
(B) Results from the indiscriminate of the pupil in democratic theory
(C) That is beneficial effect upon the future experiences of the pupil
(D) That characterizes by spontaneous, active, continuously pleasurable and practical for the pupil.
- 16** According to which school of philosophy of education, exaltation of individual's personality is a function of education ?
- (A) Pragmatism (B) Idealism
(C) Naturalism (D) Idealism
- 17** Which of the following is not criticized by realism in education ?
- (A) Teachers denying the value of school co-curricular activities
(B) Pupils cramming for knowledge from books for reproducing in examination.
(C) Organizing schools in a way that is conducive to practical training in citizenship
(D) Teaching which drifts away from life of the child.
- 18** Who believe that "Objects have a reality independent of mental phenomena"?
- (A) Idealists (B) Realists
(C) Naturalists (D) Existentialists
- 19** Idealism basically rests on the ideas of :
- (A) Aristotle (B) Dewey
(C) Rousseau (D) Plato

- 20** Pragmatism basically rests on the ideas of :
- (A) Aristotle (B) Dewey
(C) Rousseau (D) Plato
- 21** According to John Dewey, educational process has two sides :
- (A) economical and sociological (B) psychological and sociological
(C) economical and philosophical (D) sociological and philosophical
- 22** "Education is not preparation for life : education is life itself" Who said this?
- (A) John Dewey (B) Swami Vivekanand
(C) Shree Arvind (D) Aristotle
- 23** The following definition of education Dewey liked best :
- (A) Product (B) Acquisition of knowledge
(C) Preparation of life (D) Reconstruction of experience
- 24** Which one of the following emphasized that education should be a social process :
- (A) Rousseau (B) Dewey
(C) Pestalozzi (D) Frobel
- 25** Vivekanand included study of "religion, philosophy, Upanishadas and Puranas" to achieve
- (A) Propagation of Indian culture
(B) Spiritual development of the child
(C) Development of intellect of the child
(D) Complete development of child's personality
- 26** Which of the following was not suggested as a method of education by Vivekananda ?
- (A) Yoga (B) Meditation
(C) Guided reading (D) Lecture - cum - discussion

- 27 Which of the following types represents Vivekananda's contribution to education ?
- (A) Basic education
  - (B) Integral education
  - (C) Education for man making
  - (D) Education for International understanding
- 28 Under whose leadership is founded the University at Pondicherry ?
- (A) Tagore
  - (B) Gandhi
  - (C) Sri Aurobindo
  - (D) Vivekananda
- 29 "Education helps in the gradual transformation from lower to highest level of consciousness called the Gnostic Being' in terms of whose philosophical postulation ?
- (A) Aristotle
  - (B) Plato
  - (C) Gandhi
  - (D) Aurobindo
- 30 Which of the following types represents Aurobindo's contribution to education?
- (A) Basic education
  - (B) Integral Education
  - (C) Education for man making
  - (D) Education for international understanding
- 31 What is a value ?
- (A) Guide to action
  - (B) Source of judgement
  - (C) Source of principles
  - (D) All of these
- 32 The different types of values include..
- (A) Global values
  - (B) Moral values
  - (C) Social values
  - (D) All of these
- 33 The concept of value education is based on
- (A) Idealism
  - (B) Fundamentalism
  - (C) Materilaism
  - (D) All of these

- 34 What is the objective of value education ?
- (A) To achieve a sustainable life
  - (B) To know about the environment
  - (C) To create awareness about our cultural heritage
  - (D) All of these
- 35 _____ form the core theme of value education.
- (A) caring for others
  - (B) cooperation
  - (C) humility
  - (D) All of these
- 36 Value education takes place only at..
- (A) School
  - (B) Voluntary youth organization
  - (C) Offender institutions
  - (D) All of these
- 37 Value education aims at the _____ development of the learners.
- (A) total
  - (B) partial
  - (C) negative
  - (D) exam-oriented
- 38 Which one is NOT an example of an intrinsic value ?
- (A) Happiness
  - (B) Education
  - (C) Love
  - (D) Respect
- 39 A value is a _____ if it has the same value or worth for all, or almost all, people.
- (A) universal value
  - (B) individual value
  - (C) social value
  - (D) family value
- 40 Values are incorporated in curriculum is called _____ approach to value education.
- (A) informal
  - (B) formal
  - (C) active
  - (D) passive

2 Answer any **8** questions from the following 16 questions. **40**
(each **5** Marks) Total Marks.

- (1) Explain the concept of educational philosophy.
- (2) Compare the education and philosophy.
- (3) Explain briefly the branches of philosophy : Metaphysics and axiology.
- (4) What is the relation between education and philosophy ? Explain.
- (5) What is the nature of final truth and the method of obtaining knowledge according to realism.
- (6) Discuss the method of teaching, curriculum and student-teacher relation according to existentialism.
- (7) Compare idealism and pragmatism.
- (8) Explain curriculum and teacher-student relationship according to naturalism.
- (9) Discuss the teaching method and aims of education according to naturalism.
- (10) Write about thought on education of Shree Arvind.
- (11) Write about life and works of Shree Arvind.
- (12) Discuss the contribution of John Dewey to education.
- (13) Discuss the Educational implication of value education.
- (14) Clarify the types of values.
- (15) Explain any two approaches of imparting value education.
- (16) Write the causes of failure value education and its solutions.
